جام جم

روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران

www.jamejamdaily.ir

سه‌شنبه ۸ تیر ۱۴۰۰ | ۱۸ ذی‌القعده ۱۴۴۲ | ۲۰ صفحه | سال بیست و دوم - شماره ۵۹۷۴ | استان تهران و البرز ۲۵۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۱۵۰۰ تومان | Tuesday - June 29, 2021

انگیس-آلمان؛ یک‌هشتم نهایی یورو، ورزشگاه‌ومبلی

یک برش تاریخی از جنگ جهانی

۴

در «قفسه‌کتاب» جام جم بخوانید:

خروج شازده کوچولو از قرنطینه

عکس: khamenei.ir | ۲

رهبر انقلاب در دیدار رئیس و مسؤولان قوه قضاییه از حضور حماسی مردم در انتخابات ۱۴۰۰ تجلیل کردند

حماسه شکست تحریم انتخابات

بیشتر بخوانید

جنگنده‌های آمریکایی مواضع حشدالشعبی را در مرز سوریه و عراق هدف قرار دادند

حمله به مقاومت به دستور بایدن ۸

۱۶ روز از صدور مجوز مصرف اضطراری واکسن کووایران برکت می‌گذرد

غیبت واکسن ایرانی در برنامه واکسیناسیون ۱۸

افزایش هزینه‌ها باعث نارضایتی دامپروران و نگرانی از آینده امنیت غذایی کشور شده است

آژیر قرمز در صنعت دامپروری ۳

گفت‌وگوی «کافه میرداماد» با الهه احمدی، قهرمان تیراندازی

قهرمان درونت را بیدار کن ۲۰

نگاهی به اوج و فرودهای برنامه «دورهمی» و جسارت تغییر آن در فصل جدید پخش از شبکه نسیم

یک رقابت «دورهمی» ۶

چرا سیگار کشیدن و به تصویر درآوردن آن به یکی از ملزومات سریال‌های شبکه نمایش خانگی تبدیل شده است؟

سریال‌های دودزا! ۱۰

یادداشت

تمرکز بر توان داخلی

میثم مهدیار

معاون پژوهشی پژوهشکده فرهنگ و هنر

رهبر انقلاب دیروز در بیاناتی به موضوعات مهمی از جمله انتخابات ۱۴۰۰ و مساله مشارکت اشاره کردند. به نظر بنده اگرچه مشارکت به نسبت دوره‌های قبل پایین‌تر بود اما با توجه به شرایط پیش از انتخابات و به نسبت انتظارات موجود، مشارکت قابل قبولی شکل گرفت. این کاهش مشارکت، چند عامل داشت. چند ماه قبل از انتخابات، فضای کشور در مقایسه با ادوار گذشته از شور و نشاط انتخاباتی کافی برخوردار نبود. بخش عمده‌ای از این سردی البته به عملکرد دولت مستقر باز می‌گشت که امیدها را ناامید کرده بود. بخش دیگر هم ناشی از عوامل خرد بود. مثلا با توجه به حضور نزدیک به سه میلیون رای‌دهنده در خارج از کشور، موانع خشونت‌آمیز سلطنت‌طلب‌ها و جریان برانداز در مسیرهای شعبه‌های خارج از کشور، بخشی از رای‌های آنها را کم کرد. شرایط کرونایی هم بر اساس نظرسنجی‌ها درصد قابل توجهی از رای‌دهندگان را منصرف کرد. شیوه عملکرد شورای نگهبان در بررسی صلاحیت‌ها که مورد تعریض رهبری نیز قرار گرفت بر کاهش مشارکت حتما تاثیرگذار بوده است. در روز انتخابات هم فرآیند رای‌گیری به لحاظ فنی با مشکل مواجه شد و برخی را رای نداده، بازگرداند. اما با این وصف، انتخابات برگزار و نزدیک به ۵۰ درصد از مردم در آن شرکت کردند. این نتیجه البته با برخی پیش‌بینی‌های مراکز نظرسنجی که انتظار مشارکت تا ۳۰ الی ۳۵ درصد مردم را داشتند، تفاوت زیادی داشت و هواداران تحریم داخلی و خارجی با وجود همه انرژی‌ای که پای کار گذاشته بودند اما به نتیجه مورد دلخواهشان نرسیدند. اکنون رئیس جمهور منتخب از سوی مردم برگزیده شده و بحث و بررسی درباره تشکیل دولت آینده در حال شکل‌گیری است. آنچه اهمیت دارد حل مشکلات مردم به‌ویژه در حوزه اقتصادی است.

با وجود امیدهایی که برخی نسبت به حل و فصل مشکلات کشور به واسطه مذاکرات خارجی داشته و دارند اما شواهد و قرائن نشان می‌دهد شاید نتوان به رفع همه تحریم‌ها در جریان مذاکرات جاری و این امید چندانی داشت. چندی پیش رابرت مالی، نماینده ویژه آمریکا در امور ایران اعلام کرد ایالات متحده قصدی برای برداشتن همه تحریم‌های ترامپ علیه جمهوری اسلامی ایران ندارد. در واقع به رغم این که بایدن بعد از استقرار در کاخ سفید پالس‌های مثبتی فرستاده بود، اما رویه‌ها و رویکردهای بعدی نشان داد ایالات متحده چندان در برداشتن تحریم‌ها جدی نیست.

این نکته هم حائز اهمیت است که اساسا رفتار کج دار و مریز به ترامپ و بایدن ربطی ندارد و از اول بنای دولتمردان آمریکایی اتخاذ چنین رویه‌ای بوده و هست. در واقع آنها می‌خواهند با ابزار تحریم، برجام و مذاکره با اقتصاد ایران بازی کنند و به نحوی افکار عمومی در ایران را فریب داده و در آمپاس نگه دارند و گرچه در ظاهر عنوان کرده و می‌کنند که مذاکرات می‌تواند گشایش‌هایی در روابط تجاری ایران حاصل کند اما با اعمال تحریم به گونه‌ای رفتار می‌کنند تا آن گشایش‌ها به نتیجه موثر نرسد. در چنین شرایطی، قاعدتا نباید به گشایش‌هایی که از مسیر مذاکره حاصل می‌شود، دل ببندیم. بلکه فارغ از این گفت‌وگوها و معاهدات باید شرایط اقتصادی کشور را سامان دهیم. یکی از موضوعاتی که رئیس جمهور منتخب به درستی به آن اشاره کرد بحث جهتگیری اقتصادی در قالب توجه به همسایگان است. وجود مرزی زمینی و آبی با عراق، ترکیه، افغانستان، پاکستان، کشورهای حاشیه دریای خزر و خلیج فارس می‌تواند زمینه مناسبی برای دور زدن تحریم‌ها و رونق اقتصاد کشور باشد. از این نظر شایسته آن است که دولت آینده با تمرکز روی ظرفیت‌های درونی و فارغ از نتایجی که به واسطه مذاکرات و گفت‌وگوها با طرف‌های غربی حاصل خواهد شد و برای حل مشکلات اقتصادی کشور با تدبیر بیشتری عمل کند.

مکث

خبری که ابتدا خوشحال و سپس بهت‌زده‌مان کرد

رصدخانه ملی افتتاح شد؛ با تلسکوپی که آینه نداشت!

کاظم کوکرم

دبیر گروه دانش

از وقتی خبر رسید قرار است رصدخانه ملی ایران پس از قریب به دو دهه تلاش و کوشش محققان کشور، صبح دوشنبه هفتم تیر افتتاح شود، موجی از غرور و شادی در دل همه علاقه‌مندان به پیشرفت علم در کشور و به‌ویژه میان دانشجویان اخترفیزیک و کیهان‌شناسی و محققان این حوزه ایجاد شد. ساخت رصدخانه‌ای با آینه ۳/۴ متری زیر نظر کارشناسان ایرانی از منظر فنی، کار پیچیده بسیار بزرگی بود که ظاهرا بالاخره به سرانجام رسیده بود. پیشتر در پاییز ۹۹ انتشار خبرهایی با عناوینی چون «رونمایی از جرثقیل تلسکوپی ایران ساخت» و «پایان عملیات عمرانی رصدخانه ملی ایران» و «رصدخانه ملی ایران سال آینده بهره‌برداری می‌شود» از سوی مسؤولان این طرح، افکار عمومی را مهیای افتتاح و بهره‌برداری از این رصدخانه پیشرفته کرده بود.

این که بزرگ‌ترین پروژه علمی کشور در علوم پایه با اتکا به توان مهندسان و محققان داخلی سرانجام به پله آخر برسد و ایران پس از قرن‌ها صاحب رصدخانه‌ای در تراز دانش فنی روز و قابل قیاس با رصدخانه‌های بزرگ جهان شود، افتخار بسیار بزرگی است. آنقدر این خبر مهم بود که پیشاپیش با مدیر طرح رصدخانه ملی ایران درباره اهمیت این طرح کلان ملی و ظرافت‌های فنی به‌کار رفته در این طرح گفت‌وگو کردیم که حاصل آن در صفحه دانش (صفحه ۱۵) امروز جام جم منتشر شده است. اما وقتی تصاویر منتشرشده از تلسکوپ رصدخانه ملی در مراسم افتتاحیه دیروز را دیدیم، واقعیت تلخی آشکار شد: رصدخانه ملی با تلسکوپی افتتاح شد که خبری از آینه اصلی در دل آن نبود!

به‌طور کلی تلسکوپ‌های بازتابی و از جمله تلسکوپ رصدخانه‌هایی نظیر رصدخانه ملی ایران، تشکیل شده است از بدنه و اجزای فلزی تلسکوپ، آینه اصلی (شیئی تلسکوپ)، آینه ثانویه، پایه و ابزارگانی که به تلسکوپ متصل است و با آن رصد انجام می‌شود؛ هر کسی که فقط یک بار تلسکوپی را از نزدیک دیده باشد، می‌داند مهم‌ترین قطعه و در واقع قلب تلسکوپ، شیئی آن است. شیئی تلسکوپ می‌تواند از آینه یا عدسی ساخته شده باشد که امروزه در ساخت تلسکوپ رصدخانه‌های بزرگ به دلایل مختلف فنی از آینه بهره گرفته می‌شود. اوایل اسفند ۹۳ بود که شیشه تشکیل دهنده آینه تلسکوپ رصدخانه ملی با نظارت متخصصان ایرانی، وارد کشور و رونمایی شد. با توجه به آنچه از پیشرفت‌های فنی در مراحل احداث رصدخانه ملی می‌شنیدیم، با انتشار خبرهایی از قبیل این که «رصدخانه ملی ایران در تابستان ۱۴۰۰ نورگیری خواهد کرد» انتظار نداشتیم رصدخانه ملی در شرایطی افتتاح شود که با وجود ساخت گنبد رصدخانه و تجهیزات مکانیکی چرخاننده تلسکوپ و گنبد، هنوز آینه‌ای در تلسکوپ رصدخانه وجود نداشته باشد. افتتاح رصدخانه‌ای که تلسکوپش آینه نداشته باشد به این می‌ماند که بگوییم از خودرویی رونمایی کرده‌ایم که خبری از موتور محرکه در آن نیست!

اتفاق واقعی که دیروز افتاد این بود که بخشی از سازه مکانیکی رصدخانه ملی افتتاح شد و هنوز چند مرحله تا افتتاح واقعی و بهره‌برداری از رصدخانه ملی باقی مانده است.

عکس: خبرگزاری صداوسیما

حتی پس از اندود شیشه فعلی و تبدیل شدن آن به آینه و پس از استقرار سامانه نگهدارنده آینه اولیه و نصب خود آینه‌های اولیه و ثانویه و آغاز نورگیری، باید مرحله تحویل پروژه از جانب مهندسان طرح به منجمان انجام شود. از اینجا به بعد مرحله‌ای قریب به یک سال در پیش است که طی آن ضمن تبادل اطلاعات میان منجمان و مهندسان، اشکالات علمی پروژه برطرف می‌شود. پس از اینهاست که رصدخانه برای نورگیری علمی آماده بهره‌برداری و افتتاح واقعی و رصد خواهد بود.

اما موضوع افتتاح رصدخانه ملی در مرحله فعلی فقط به قرارنگرفتن آینه تلسکوپ -که هنوز به شکل شیشه است و اندود نشده- محدود نمی‌شود. با وجود عظمت کاری که تا همین مرحله در ساخت رصدخانه ملی صورت گرفته و بسیاری از محققان و شرکت‌های دانش‌بنیان برای رسیدن طرح رصدخانه ملی ایران به مرحله فعلی تلاش کرده‌اند، بررسی‌های جام جم نشان می‌دهد مشکلات فنی دیگری نظیر ساده‌شدن طراحی محفظه و کاستن از ارتفاع پایه تلسکوپ در احداث این رصدخانه موجب می‌شود تلسکوپ ۳/۴ متری رصدخانه ملی با فرض این که این رصدخانه روزی به پله آخر کار احداث برسد و نورگیری کند، به واسطه این تغییرات از کاهش کیفیت پارامتر دید داخل محفظه (Dome seeing) آسیب ببیند و در این صورت کارایی فنی لازم را در رصد نداشته باشد و داده‌های مورد نیاز را برای مطالعاتی متناسب با قابلیت‌های مورد انتظار از این تلسکوپ در رده تلسکوپ‌های سه متری جهان نتواند ارائه کند. در آن زمان البته محققان ما کارهای تحقیقاتی برای انتشار مقاله با این تلسکوپ را انجام خواهند داد، اما قادر به انجام کار جدی علمی با این تلسکوپ نخواهند بود و ناگزیر باید سراغ تلسکوپ سه متری دیگری با کیفیت بهتر بروند یا از تلسکوپ‌های بزرگ‌تر دیگری بهره بگیرند.

پیشتر بسیاری از این مشکلات فنی از جانب محققانی که در بخش‌های مختلف احداث رصدخانه مشارکت کرده بودند، در اتاقی ویژه بحث‌های تخصصی درباره رصدخانه ملی ایران در شبکه اجتماعی کلاب‌هاوس مطرح شده بود که با توجه به اهمیت صرف دقت در به سرانجام رساندن این طرح کلان ملی، لزوم بررسی متخصصان بی‌طرف برای نظارت بر کیفیت ساخت این رصدخانه و اصلاح اشکالات احتمالی آن را نشان می‌دهد.

دست آخر این که وقتی دولت دوازدهم مدعی افتتاح این طرح بزرگ اما نیمه‌کاره در پایان دوران مسؤولیت خود است، باید دید دولت بعدی آیا اهتمامی برای تکمیل رصدخانه ملی، اصلاح اشکالات فنی و بهره‌گیری از مشاوران جدی مستقل برای به سرانجام مطلوب رساندن رصدخانه ملی و تبدیل شدنش به آنچه باید باشد خواهد داشت؟

دیدگاه

هدفی که بایدن به آن نخواهد رسید

حنیف غفاری

دبیر گروه بین‌الملل

اقدام وقیحانه و غیرقانونی دولت ایالات متحده آمریکا در حمله به مواضع حشدالشعبی در مرز عراق و سوریه، مولد تحلیل‌ها و فرضیات متنوعی در حوزه روابط بین‌الملل (به خصوص مناسبات منطقه غرب آسیا) است. رئیس جمهور آمریکا پس از قطعی شدن پیروزی خود در انتخابات ریاست جمهوری نوامبر ۲۰۲۰ در آمریکا، کمیته‌ای را برای تنظیم اولویت‌های سیاست خارجی ایالات متحده تشکیل داد و از آنها خواست طرح اجرایی خود را در قبال پرونده‌های حساس و با اهمیت در مناطق مختلف دنیا ارائه کنند. یکی از این موارد، مربوط به تعریف یا به عبارت بهتر بازتعریف موقعیت واشنگتن در عراق بود. با این حال، نمی‌توان در تحلیل رفتارها و تاکتیک‌های دولت بایدن در عراق، متغیری مهم به نام نگاه راهبردی بایدن به تحولات منطقه را نادیده انگاشت. این نگاه کلان مدت‌هاست در ذهن بایدن وجود داشته و طی دو دهه اخیر (حتی در مقاطعی از دوران ریاست جمهوری بوش پسر) به مبنای راهبرد و عملکرد آمریکا در عراق تبدیل شد. باید در نظر داشت جو بایدن وضع‌کننده تئوری «تجزیه عراق» است. او وقتی سناتور ایالت دلاویر در کنگره بود، سال ۲۰۰۶ پیشنهاد تقسیم عراق به سه منطقه نیمه خودمختار شیعی، سنی و کردی را ارائه کرد. او این پیشنهاد خود را به طرحی جامع تبدیل کرد و در اختیار دولت جورج واکر بوش قرار داد. از آن زمان تاکنون، حتی در دوران ریاست جمهوری ترامپ، طرح بایدن به مبنای تحلیل، عمل، ارزیابی و محاسبه تحرکات و عملکرد واشنگتن در عراق تبدیل شده است. بایدن مهم‌ترین ابزار در راستای رسیدن به این طرح یا هدف خطرناک را ناامن‌سازی منطقه می‌داند. به عبارت بهتر، بایدن روی مفهومی به نام منطقه ناامن تکیه کرده تا از این مجرا به تجزیه منطقه برسد. از همان ابتدا مشخص بود دموکرات‌ها پس از حضور مستقیم در کاخ سفید قصد داشتند عوامل ناامن‌کننده در عراق و منطقه را به صورتی شدیدتر تقویت کنند. این رویکرد در جبهه دموکرات‌های آمریکا مسبوق به سابقه بوده است. نباید فراموش کرد آنها (دموکرات‌ها) حتی سال ۲۰۱۳ میلادی و در دوران ریاست جمهوری اوباما، بابت تأسیس و تجهیز داعش، جبهه النصره و دیگر تروریست‌های تکفیری حاضر شدند هزینه‌های زیادی پرداخت کنند. بایدن خود یکی از مؤسسان داعش و گروه‌های تروریستی-تکفیری در منطقه محسوب می‌شود. باید در نظر داشت بازی بایدن در منطقه، حتی نسبت به ترامپ نیز خطرناک‌تر است. تجزیه عراق نقطه ثقل بازی آمریکا و شبکه وابسته به آن در منطقه است، زیرا بحران‌سازی در عراق می‌تواند کل منطقه را تحت تأثیر خود قرار دهد. بنابراین در رصد و مهار این بازی خطرناک باید روی نقطه ثقل حریف متمرکز شد. پس از شهادت مظلومانه سردار حاج قاسم سلیمانی و شهید ابومهدی المهندس، پارلمان عراق به طرحی پنج بندی رأی داد که از جمله آنها، لغو درخواست کمک از ائتلاف دست‌ساز آمریکا (موسوم به ائتلاف ضدداعش) است. این ائتلاف طی سال‌های اخیر در عراق نه تنها نقشی در مهار و شکست تروریست‌های تکفیری ایفا نکرد، بلکه به حامی اصلی داعش در عرصه عملیات میدانی تبدیل شد. قطعا باید ضمن رصد هوشمندانه بازی بایدن و شرکایش، این نقشه خطرناک را خنثی کرد.

و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام

جناب آقای دکتر سپهر خلجی

مدیر محترم روابط عمومی دفتر رهبر معظم انقلاب اسلامی

درگذشت والده مکرمه حضرتعالی موجب تألم و تأثر خاطر گردید. اینجانب خود را در اندوه جنابعالی که از شخصیت‌های ارزشمند کشور در عرصه فرهنگ و رسانه هستید شریک دانسته، ضمن عرض تسلیت صمیمانه به آن برادر ارجمند، خانواده معزز و دیگر بستگان، از درگاه خداوند متعال برای آن بانوی مومنه، رحمت واسعه الهی و حشر با صدیقه طاهره(س) و برای جمیع بازماندگان صبر جمیل و اجر جزیل مسألت می‌کنم.

پدرام پاک آیین